

— Natisov 14.000. — Štajerc velja za celo leto eden goldinar. —

Stajerc

Naročnina za celo leto K 2.—. — Posamezna številka velja 3 krajcarje. — Naročnina se tudi na pol leta plačuje in se mora poslati v naprej. — Cena oznanil je za 1 stran K 32.—, 1/2 strani K 16.—, 1/4 strani K 8.—, 1/8 strani K 4.—, 1/14 strani K 2.—, 1/32 strani K 1.—. — Pri večkratnem oznanilu je cena posebno znižana. — Za oznanila (inserate) uredništvo in upravnništvo ni odgovorno. — Uredništvo in upravnništvo je v Ptuj v gledališkem poslopu. — Štajerc izhaja vsaki drugi petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. — Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj. — Rokopisi se ne vračajo in se morajo najdalje do ponedeljka pred izdajo dotične številke vposlati.

tev. 21.

V Ptuj v nedeljo dne 15. oktobra 1905.

VI. letnik.

Zmaga je naša!

Dne 10. t. m. vršila se je dopolnilna državno-orškarska volitev političnih okrajev Celovec, Velikovec, Pliberk in Kapla. Na mesto rajnega poslanca Scharrreta bil je izvoljen z lepo večino glasov

naš kandidat Friderik Seifriz!

G. Seifriz dobil je 2253 glasov, njegov nasprotnik, klerikalni kandidat Grafenauer 2169. Naš kandidat je dobil 84 glasov več in je toraj izvoljen za državnozborni poslanec!

Ljut je bil političen boj pri teh volitvah med prednjaki in klerikalci, toda — zmaga je naša!

Veseli nas, da se smemo ponasati s tem, da ni zabila v tem boju naša stranka na dostojnost, ne, stopala je povsodi pošteno, toda odločno! A javno hočemo tukaj danes tudi prebiti to, da so padli nosukneži imenovanih okrajev vsled tega boja na mnogo nižje površje veljave, kakor so je zamali do sedaj v naših očeh!

Zjedinili so se bili vsi klerikalci, slovenski in nemški napram našemu kandidatu, trosili so celo laži o njem po imenovanih okrajih, a vse je zastonj! Prižnice, spovednice, šole, vse, vse so rabljali na nesramen način proti naprednim volilcem in naprednemu izvoljencu, a vse — zamanj!

Kakor skala stala je naša stranka in odbila klerikalni naval z občudovanja vrednim pogumom, ne boječ se hudih pogledov farških „gospodov“, boječ se preganjanja, ki bode izviral gotovo radi volitve iz farovža, ne boječ se celo — peklenškega ognja, kateri se je obetal naprednim volilcem izza tega mesta v prid farške druhali!

Živeli taki volilci! Slava jim!

Gospodu Seifrizu pa kličemo: Bodi nam pozdravljen novi naš državnozborni poslanec; mi Ti iskreno čestitamo k Tvoji zmagi in to tem veselejših src, ker smo prepričani, da smo pridobili s teboj vrlega, neustrašenega soboritelja v hudem in težkem boju proti temnemu, rimskemu navalu!

„Več slovenskih sodnikov!“

„Die Prozessführung und Rechtsprechung muss nicht nur eine unparteiische sein, sie muss auch vor dem blossen Verdachte geschützt werden, es nicht zu sein.“

Prof. J. Vargha.

Tako se glasi nadpis in moto par člankov politisnjenih v „Domovini“ v toku minulega meseca.

Oglejmo si te članke, oglejmo si, koliko laži in hinavstva je v njih nakupičenih!

Povod člankom je bilo imenovanje baje nemško nacionalnega sodnika za Celje. In povodom tega — groznega, vnebovpijočega dejstva tarnja in toži „Domovina“, da se slovenskemu ljudstvu že od nekdanj godi krivica, ker Slovenci nimajo slovenskih sodnikov, ker nemški sodniki ne razumejo slovenščine, ker so nemški sodniki pristranski, ker se precej mnogokrat dajejo voditi od simpatij in antipatij! Toraj proč z vsemi sodniki, ki niso Slovenci! „Domovina“ sklicuje se na „znameniti“ govor poslanca dr. Ploja v državnem zboru dne 21. majnika 1902, v katerem se dr. Ploj pritožuje, da se Slovenci na sodna mesta v Spodnjem Štajerskem in Koroškem ne pripuščajo. To je pač debela laž! Oglejmo si malo spodnještajerska sodišča! Ali niso predstojniki sodišč v Laškem trgu, v Sevnici, v Sv. Lenartu v Slov.

gor., v Ormožu, v Šoštanj, na Vranskem, v Gornjem Gradu, v Brežicah — Slovenci? Toraj skoro dve tretjini Slovencev! Ali podpredsednik mariborskega okrožnega sodišča ni Slovenec? Ali ni skoro polovica deželnosodnih svetovalcev pri okrožnih sodnih tajnikov ste tudi slovenske narodnosti. Skoro pri vsaki okrajni sodnji sta eden ali dva pristava Slovenca. Iz tega sledi, da je na Spodnjem Štajerskem več slovenskih sodnikov, kakor nemških. Dr. Ploju toraj tožba slabo pristaja, tem slabše, ker je sam sodnik in rojen od nemške matere ter tako malo več slovenskega jezika, da pri slovenskih shodih samo jeclja in išče po pravilnih besedah, da, kakor mu je „Slovenski Narod“ oponašal, samo mrcvari slovenščino. Ta gospod tedaj gotovo ne more presoditi potrebe slovenskih sodnikov na Spodnjem Štajerju.

Nadalje se „Domovina“ širokousti, da nemški sodniki niso zmožni, da bi slovenskega kmeta razumeli. Pri tem se sklicuje „Domovina“ na nemškega učenjaka prof. Gross-a v Gradcu, kateri je pisal svoj čas, da mora sodnik poznati narečje tistih ljudi, s katerimi ima navadno opraviti.

Zares, kar prof. Gross piše, je gola resnica, a kar „Domovina“ na podlagi tega trdi, to je laž, debela laž. Laž je najpoprej, da vsaki slovenski sodnik pozna vsako slovensko narečje. Le pogledjmo si spodnještajerske slovenske akademične gospode! Kakor njihov voditelj dr. Ploj — večinoma slovensčine dobro neznajo. Treba je takega gospoda le poslušati, če se loti v svoji narodni navdušenosti slovenskega govora, kako se mu spodtikuje jezik, kako lovi besede, v posmeh in pa deloma v zadrego revnih poslušalcev. Navadno ti gospodje — le poslušajte jih — bolje nemški govorè, a tudi nemščine niso popolnoma veščji, ker večinoma politizujejo, namesto da bi se učili. Ti gospodje ne znajo ne slovenski ne nemški! Slovenščine in nemščine se šele nauče v državni službi, posameznega narečja pa se morajo naučiti v istem kraju, kjer služijo. In tega narečja se tudi lahko nauči sodnik, ki ni rojen Slovenec. Večinoma so pač nastavljeni na Spodnjem Štajerskem rojeni, kateri so od mladih nog z ljudstvom občevali in se tedaj naučili najmanj narečja onega kraja, v katerem so izrasli. In ti gospodje bolje narečje poznajo, kakor narodno slovenski gospodiči, kateri se na gimnaziji in vseučilišču izključno bavijo z politiko in še pri tem domače narečje pozabijo.

Povej nam kmet, ali si kedaj zgubil pravdo, ker nemški sodnik ni znal tvojega narečja? Navedi nam „Domovina“ kaki slučaj, potem bomo verjeli! Če se skljuješ na zloglasni slučaj Bratuša, tedaj ti povemo, da si — neumna! Če človek pripozna, da je koga umoril, in če to priznanje sodnik razume, k temu pač ni treba znati vseh podrobnosti dotičnega jezika. Tu je pač pomota popolnoma izključena. Lažnjivost „Domovine“ v tem slučaju je tem predrznejša, neumnost tem večja, ker je bil predsednik po-

rotnega sodišča, katero je obsodilo Bratuša v smrt tudi Slovenec, sedajni nadsodni svetovalec v Ljubljani dr. Fohn. Ali ta gospod morebiti ni Slovenec? Vsaj ga vsi kot tacega poznamo! Ali ta gospod Bratuša tudi ni razumel? Tega se „Domovina“ vkljub svoji lažnjivosti in budalosti ne bode upala trditi. Kakor znano, je Bratuša vedno trdil, da je svoj hčer umoril. To trditev je opustil še le, ko se hčerka živa našla. Zakaj je Bratuša to trdil tekom večih let, tega ne vemo; morebiti vsled kake duševne bolezni. A istina je in ostane, da je Bratuša umor sam pripoznal. Znabiti ima kaki prvaški dohtarček posebne slovenske „Röntgen'jeve žare“ v svoji iznajdbi, s katerimi bi bil gotovo spoznal, da Bratuša ni govoril resnice! Zakaj se ta gospod ni takrat oglasil?

Najdebelejša in najnesramnejša laž pa je, da sodniki nemškega pokolenja niso nepristranski. Imeni na dan, celjska lažnjivka, če se upaš. Seveda se bojiš, ker ti gospodje gotovo ne bi tožbe umaknili, kakor je to storil neki znani slovenski sodnik, kateri jo je takoj potegnil v zavetje disciplinarnega sodišča, ko je videl, da bi se moral v javnem postopanju pred okrajnim sodiščem braniti zoper dokazane kazenske krivde, katere je imel na razpolago njegov nasprotnik. Seveda, v disciplinarnem postopanju se da marsikaj priskriti in tudi gotovi znani uplivi nekaterih višjih gospodov niso brez uspeha. Bomo vidli, če bo kaj po magalo!

Slovenski kmet dobro ve, da pri sodniku nemškega pokolenja vedno najde pravico. Dohtarskim in farskim pisarjem „Domovine“ in drugih spodnještajerskih slovenskih časopisov ni za pravico in pravico, temveč za lasten žep! Ti gospodje bi deloma radi zasedli sami vsa mesta, povrh pa še bi radi imeli svoje somišljenike na sodnijskih prostorih, da bi si potem z njihovo pomočjo polnili svoje žepce. Da pa bi se to tem lažje zgodilo, mora seveda ostati kmet v nevednosti.

Radi tega kmet, se ne smeš ti učiti nemščine, radi tega kmet, ti branijo napredek! Nemščine se ne smeš učiti, da bi te potem drugi ne zamogli podučiti o slovenskih tvojih dohtarskih in farskih sodnih raznikih, ki jih seveda ne razumeš. Tvoji črni prvaški prijatelji pa te po tem takem lahko „farbajo“ kakor se jim ljubi. Zato se ne smeš, dragi kmet, naučiti nemščine, zato ne smeš občevati s sodniki nemškega rodu, če se še tako dobro razumeš z njimi, ker ta sodnik se ozira tudi na tvoj žep in na tvoje potrebe in ne samo na žep tvojih tako zvanih prijateljev, v resnici pa največjih sovražnikov.

Slednjič vprašamo, kakega sodnika zahteva „Domovina“ v slučaju, če je ena stranka nemška, druga pa slovenska? Mi živimo na Štajerskem. Slovenci kupujejo blago od Nemcev ne samo na Štajerskem, temveč tudi iz drugih krajev; Nemci kupujejo od Slovencev i. t. d. Kakor ni drugače moglo priti, če so stranke še tako pravične, včasih tudi nepravde. Kdo naj sodi v takem slučaju? Ali ni Bog ustvaril ravno tako Nemca kakor Slovenca?

v svetem pismu prav nič o tem ne stoji, da bi sploh kakki narod imel od narave kako prednost pred drugim. Človek je človek. Kako zamore toraj „Domovina“ zahtevati, da naj sodijo samo slovenski sodniki? Ni to vnebovpijoča predrznost? Mi ne zahtevamo ne slovenskih sodnikov, ne nemških, mi zahtevamo cesarsko kraljeve, nepristranske sodnike, naj si bodejo potem nemškega ali slovenskega rodu. Mi zahtevamo sodnike, kateri imajo blagohotno srce tudi za kmeta, ne samo za farški in pervaško dohtarski žep! In take sodnike imamo ter ne potrebujemo potegovanja „Domovine“ za „slovenske sodnike.“ Mi hočemo mir imeti med obema sosednima narodoma in zahtevamo medsebojno spoštovanje ter odločno zavračamo hujskanje in ščuvanje „Domovine“ proti drugi narodnosti. Nihče ne zamore za to, katera mati ga je porodila. Bog nas je vse ustvaril in Izveličar nas je učil, da se moramo med seboj ljubiti, povdarjajoč: „Ljubite se med seboj, kakor sem Vas jaz ljubil“ in „Ljubi svojega Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe.“ Ako bomo v slogi in v miru živeli, ako bode en narod drugega podpiral, potem bode lažji tudi naš boj za naš obstanek, lažji za Nemca in Slovenca, potem bomo lahko zrlji z mirnejšo vestjo v temno našo bodočnost!

F.

Iz naše monarhije.

Krvavi izgredi v Brnu.

V Brnu, glavnem mestu na Moravskem, katero je popolnoma nemško, med tem ko je okolica večinoma češka, pojavil se je v začetku tega meseca hud boj med Čehi in Nemci. V nedeljo dne 1. t. m. sklicali so Čehi v Brnu velik shod, na katerem bi naj tako rekoč v središču in v srcu nemškega območja na Moravskem češki narod odločno zahteval, da bi se ustanovilo češko vseučilišče in to v — Brnu!

Ta manifestacija ni bila drugega ničesar, kakor zizzivanje nemškega naroda, bila je hujskarija napram Nemcem, bivajočim v omenjenem mestu.

Ravno isti dan priredili so tudi Nemci v Brnu svoj shod, ki bi naj protestoval proti temu, da bi se v Brnu ustanovila češka univerza. Kakor je bilo skoraj pričakovati, prišlo je do spopadov med zastopniki obeh narodov, prišlo do krvavih izgredov. Prav so se yedli Nemci popolnoma dostojno in mirno, začela jih je nahujskana češka poulična druhal merjati na prav nesramen način. Konečno začeli so Čehi besneti tako proti Nemcem, da se je zdelo, kakor, da bi bili zdivjali. Večim nemškim trgovcem so pobili okna na prodajalnah in na stanovanjih, med tem ko so ostala okna na poslopih, v katerih stanujejo Čehi cela. Izgredi Čehov so se toraj vršili na nekakem načrtu. Neko poročilo z dne 3. t. m. se glasi: Ob pol 7. uri zvečer vladalo je v mestu skoraj brezvladje (anarhija). Ob tem času se je zbrala pred češkim „narodnim domom“ (Beseda dum) na 100 soče broječa množica Čehov. Raz poslopja tega

„doma“ vihrala je črna zastava. Nato je odkorakala češka množica glasno kričeč „Pfui Nemci“, „Živela češka univerza“ itd. proti Rudolfovi cesti, katero so stražili orožniki. Policaji in orožniki pa niso zamogli potisniti množice nazaj. Kriče je odkorakala na veliki trg. Na potu skozi Rudolfovo ulico so pobili Čehi vsa okna, katera še so bila cela. Na velikem trgu, so se ravnokar začeli sprehajati mestjani. Češka druhal jih je napadla in jih zmerjala na nečuvven način. Policaji in orožniki bili so brez moči. Knji-garna Winklerja bila je popolnoma razdjana, šipe kavarne „Thonethof“ razbite. Tudi na raznih privatnih poslopih razbili so Čehi več šip. Čeprav je bilo aretovanih več oseb, vendar je postajal položaj vedno bolj resen, tako, da so morali konečno iti pomagat delat miru orožnikom in policajem skoraj vsi vojaki, ki bivajo v Brnu. Več ko se je pokazalo vojaštva na ulicah, tem bolj je začela besneti množica, tako, da so morali rabiti vojaki bajonete. Pri cerkvi sv. Jakoba se večja množica Čehov ni hotela umakniti, temveč je neprenehoma psovala in napadala orožnike. Orožniki so ustrelili in eden izmed razgrajacev je bil težko ranjen. Vojaštvo je nastopalo odločno in je s časom zgradilo vse vhode v notrajno mesto. Na češki strani je bil pri pouličnem boju ubit mizarki pomočnik Pavlik, med tem ko je bil težko ranjen Nemeč profesor Wellner. Ta je namreč sedel ravno v svoji pisarni, v tehniškem šolskem poslopiju, ko so Čehi napadli ta nemški učni zavod. Profesorja je zadel kamen ravno v oko. Čehi so razsajali po mestu cele štiri dni. Škoda, katero so povzročili na nemških hišah, znese nad 100 tisoč kron. Čehi so zares veliki „kulturni“ narod!

Državni zbor.

V začetku tega meseca bilo je podanih več interpelacij glede izgredov v Brnu in sicer od nemških in čeških poslancev. Na nje je odgovarjal dne 5. t. m. minister notranjih zadev. Čehi so se zares obnašali, kakor da bi ne živeli več v Avstriji, temveč tam v blaženi Rusiji, kjer so potrte šipe, razdejane prodajalnice, tolovajšina, napadi na železnice in upor napram postavi na dnevnem redu. Minister je izjavil upanje, da se taki dogodki, kakor v Brnu ne bodejo več ponavljali.

Nadalje se je razpravljalo o splošni in enakih volilni pravici. Podanih je bilo več predlogov, a nobeden ni dobil dvetretjinske večine, tako, da so bili vsi olklonjeni. Konečno so se rešile nekatere imunitetne zadeve na kar se je prečitalo cesarsko pismo, da se državni zbor odgoli.

Ogrsko.

Veliki dan, dan zgodovinske važnosti bil je dan 23. p. m. Naš svitli cosar je namreč ta dan sprejel na Dunaju v avdijenci vodje ogerske opozicije (nasprotovanja) grofe Apponija, Zihija, Andrassija, barona Banffija in Kossuta. Avdijenca je trajala samo 4 minute. Cesar je zahteval od omenjenih, naj bi mu imenovali dotične moža, kateri bi bili sposobni za